

Ingun Fornes: *Straff av barn. Frihetsstraffene og alternativene.*

BOGANMELDELSE

Gyldendal, 2021. ISBN 978-82-05-51867-4. 458 sider.

Med jævne mellemrum opstår der ophedet debat om bekæmpelsen af lovovertrædelser begået af børn og unge. De omskiftelige stemninger på området har sat sig spor i forfatterens arbejde med emnet. Hun påbegyndte den afhandling, som ligger til grund for bogen, på et tidspunkt præget af faldende ungdomskriminalitet og politisk velvilje over for nye løsninger, herunder alternativer til fængselsstraf. Senere vendte både statistikken og den retspolitiske diskurs. I lyset heraf peger forfatteren med rette på vigtigheden af, at man på et forskningsmæssigt grundlag fortsætter arbejdet med at tilpasse de strafferetlige foranstaltninger til såvel børns og unges behov som de grundlæggende principper i strafferetsplejen.

Bogens titel kan lede til misforståelser blandt læsere, der forventer, at den i hovedsagen beskæftiger sig med børn under 15 år, for det gør den ikke. Fremstillingen handler i det væsentlige om foranstaltninger over for unge mellem 15 og 17 år, og det er anvendelsen af strafarterne *fængsel, forvaring, ungdomsstraff, ungdomsopfølgning og samfundsstraff*, der analyseres. For at tydeliggøre grundstrukturerne i norsk ret er tysk og svensk ret valgt som sammenligningsgrundlag.

Forfatterens tilgang er i det væsentlige strafferetlig, og bogen indeholder indgående redegørelser for de enkelte sanktionstypers retsgrundlag og for retspraksis. Mere kan man ikke forlange, sådan som forfatterens projekt helt relevant er tilrettelagt. Fremstillingen omfatter ikke nærmere undersøgelser af samspillet med det socialretlige system eller tilrettelæggelsen af sagsbehandling i sager om unge kriminelle. I lyset heraf udgør den omhyggelige gennemgang af retstillingen nok et lidt svagt afsæt for forfatterens retspolitiske perspektivering, som peger i retning af at anbefale etablering af et selvstændigt ungdomsstrafferetssystem.

I forsigtige og brede vendinger afslutter forfatteren bogen med at udtrykke tiltro til, at barnets bedste vil kunne varetages bedre ved »å utforme ... en helhetlig og sammenhengende reaksjonkjede av frihetsinnskrenkende reaksjoner som alternativ til ubetinget fengselstraff der tiltalte er et barn, samle kompetansen til å gjennomføre disse reaksjonerne og utvikle en egen prosessform i sager som gjelder barn«.

Forfatteren konkretiserer eller problematiserer ikke sin retspolitiske anbefaling. Der er imidlertid grund til at forvente, at hun arbejder videre med temaet. Hun er blandt initiativtagerne til dannelse af et nordisk netværk med

BOGANMELDELSE

fokus på forskning om børn og unge i konflikt med loven. Måske vil hun i den sammenhæng kunne drage nytte af også at stifte bekendtskab med de temmelig blandede danske erfaringer. I flere henseender skræmmer sporene. Det beror til dels på, at politikken har taget overhånd i forhold til forskningsbaseret faglighed.

For snart et halvt århundrede siden blev ungdomsfængslet afskaffet som delvis tidsubestemt foranstaltning med et opdragende formål. Det skete på et tidspunkt, da forskning og generelle samfundsmæssige strømninger bevirkede, at nedkriminalisering, liberalisering, normalisering og proportionalitet i straffesystemet var gangbare mantra. For tyve år siden dukkede en lignende strafform så op igen under betegnelsen ungdomssanktion. Nu blæste der nye vinde i kriminalpolitikken, så der skulle udvises konsekvens over for »lømlerne« med en »struktureret, kontrolleret socialpædagogisk behandling af 2 års varighed«, som der står i straffelovens § 74 a. Resultatet blev en forholdsvis indgribende foranstaltning med et uklart formål og en række træk, der svarer til kendetegnene ved ungdomsfængsel (Vestergaard 2017a). I en vis forstand svingede pendulet tilbage, og en diffus behandlingsideologi dannede grundlag for strengere indgreb uden evidens for hverken samfundets eller de domfældtes bedste.

For et par år siden blev der så på ny stillet politiske krav om skærpedelser. Selv om kriminalitetshyppigheden blandt børn og unge var faldet markant over en årrække, foreslog de borgerlige partier at sænke den kriminelle lavalder og at indføre ungdomsdomstole. Dette blev afvist af centrum-venstre, men der blev indgået et politisk kompromis om en ordning med ungdomskriminalitetsnævn og en ungdomskriminalforsorg. Nyskabelsen har givet anledning til betydelige forbehold fra fagfolk i både den sociale sektor og blandt strafferetsjurister. Kritikken vedrører bl.a. de organisatoriske rammer omkring sagsbehandlingen, herunder i forhold til manglende retssikkerhed for de børn og unge, der anklages for lovovertrædelser, men ikke får adgang til fuld prøvelse af skyldspørgsmålet (Frederiksen 2020, Hauerslev 2021, Vestergaard 2017b).

Som et retspolitisk grundsynspunkt har Ingun Fornes den tiltalende og overbevisende opfattelse, at hensynet til barnets bedste bør være den overordnede værdi, som »skiller ungdomsstrafferettssystemet fra strafferettssystemet« (s. 404). Hun peger på en række relevante spørgsmål, som trænger til afklaring, og i bogen afstår hun derfor fra nærmere uddybning af sine anbefalinger. Forhåbentlig vil hun sammen med andre arbejde videre med temaet.

Gennem historien har det vist sig med stor tydelighed, at der ikke findes enkle svar på, hvordan samspejlet mellem sociale og pønale indsatser over for kriminalitetsbelastede børn og unge tilrettelægges på en sådan måde, at man bedst muligt afbalancerer samfundshensyn over for hensynet til børnenes og de unges bedste. Fornes slår med rette fast, at der er plads til forbedring!

For praktikere i det norske retssystem kan bogen være til stor nytte. For studerende og strafferetsjurister, som arbejder videre med dele af emnekredsen er den uomgængelig.

Kilder:

www.ungdomskriminalitetsnævnet.dk

Frederiksen, Lærke Øland (2020): Temanummer om ungdomskriminalitetsnævnet. *Socialrådgiveren* nr. 1.

Hauerslev, Hanne (2021): Ung og udsat – om ungdomskriminalitetsnævnet. *Advokaten* nr. 1, s. 23-27.

Vestergaard, Jørn (2017a): Ungdomssanktioner – »socialpædagogisk behandling med et element af fastholdelse«. I bogen *KRIM 50 års kriminalpolitik: Resultater og visioner*, red. Linda Kjær Minke & Nis Hauberg.

Vestergaard, Jørn (2017b): Ungelavalder og ungdomskriminalitetsnævnet – nedsættelse af den kriminelle lavalder ad bagvejen?, *Advokaten* nr. 10, s. 41-45.

Vestergaard, Jørn (2017c): Foranstaltninger over for børn og unge. *Strafferetlige sanktioner*, 2. udgave, kap. 6.

Jørn Vestergaard

Professor emeritus, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet

BOGANMELDELSE